

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Církevní architektura
na Křivoklátsku, Rakovnicku a okolí

Šárka Mecová

© 2015 ČZU v Praze

Církevní architektura na Křivoklátsku, Rakovnicku a okolí

Souhrn

Diplomová práce se zabývá církevní architekturou situovanou v křivoklátské a rakovnické oblasti a lokalitami k nim přilehlými. Snahou je vytipovat větší církevní památky - kostely, které jsou ve špatném až dezolátním stavu z důvodu stáří, nepoužívání, vandalismu, krádeží, povětrnostních či jiných příčin a v neposlední řadě z důvodu odchodu původního obyvatelstva. Jde o památky, které by bylo potřebné opravit nebo zakonzervovat. K záchraně památek je nutné získat finanční prostředky. Součástí práce je uvedení možností získání různých dotací a příspěvků.

Obsahem práce je také historie samotného Křivoklátska a Rakovnicka, obecný architektonický výklad stavby kostelů, zmapování jednotlivých oblastí, kde se památky nalézají, fotodokumentace vybraných církevních staveb.

Práce může být přínosem majitelům, kteří v křivoklátské a rakovnické oblasti a okolí vlastní památky potřebující rekonstrukci. Může být i návodem, jak čerpat finanční prostředky. Hrozí totiž, že postupem času se mohou zřítit a mohou být životu nebezpečné a historické památky zaniknou.

Klíčová slova

Církevní architektura, kostely, Křivoklátsko, Rakovnicko, dezolátní stav, rekonstrukce, zakonzervování, Rakovnické Sudety, Volyňští Češi, náboženství, farnost

Cíl a metodika

Cílem této práce bylo seznámit se s oblastí Křivoklátska a Rakovnicka a jejich okolím a zmapovat církevní architekturu v těchto oblastech. Snahou bylo vytipovat větší památky - kostely, které jsou v dezolátním stavu, a bylo by potřeba je zrestaurovat nebo zakonzervovat, aby se nezřítily a aspoň si zachovaly nynější podobu. Další část práce se zabývá záchranou a péčí o tyto památky a možnostmi získat finance na jejich případnou opravu. Také bylo zjišťováno, zda o opravu těchto památek mají obce a církve, které je převážně vlastní, zájem a zda by po opravě byly kostely lidmi využívány a jak.

V průběhu šetření bylo zjišťováno, zda se církev a jiní vlastníci o ně starají tak, jak jim ukládá zákon. Cílem práce byla současně snaha o nalezení finančních prostředků na záchranu těchto památek.

Při zpracování diplomové práce bylo zpočátku hlavní metodou dohledání církevních památek v uvedených oblastech a také studium odborné literatury. V praktické části byla použita metoda terénního výzkumu, při kterém probíhaly konzultace s faráři, se starosty obcí, kronikáři, archiváři, pamětníky a věřícími. V průběhu šetření probíhala osobní setkání na farnostech a v archívech. V průběhu výzkumu byla prováděna podrobná fotodokumentace exteriéru a interiéru kostelů, jejich detailních nedostatků a celkového stavu církevních památek. Všechny nalezené objekty (obce, ve kterých se nalézají) byly zakresleny do map a podrobně popsány z hlediska historie a jejich současného stavu.

Vlastní práce

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část.

Teoretická část stručně popisuje Křivoklátsko a Rakovnicko. Zabývá se Rakovnickými Sudety, odsunem Němců a obdobím od roku 1948, což nejvíce ovlivnilo tuto oblast a následnou devastaci církevních památek. V práci je také kapitola o církevních restitucích.

Dále zahrnuje stručný popis hlavních náboženství, která s touto diplomovou prací souvisí. Následně je uveden seznam církví a náboženských společností v České republice a největší z nich jsou popsány. Poté je vylíčena církevní správa a tabulka s kostely.

V další kapitole jsou podrobněji vysvětleny druhy církevní architektury, jejich historický vývoj a jednotlivé složky interiéru. V práci jsou popsána náboženská, právní a technická hlediska. Náboženská část popisuje význam náboženství a také jeho vývoj. V právní části je uvedena péče o památky a zákon o státní památkové péči. Technické hledisko uvádí typy možných oprav a apeluje na nalezení odborníků, kteří rekonstrukci provedou kvalitněji a na delší dobu, než neoborník, který se snaží práci provést co nejlevněji a může i památkám neoborností ublížit.

V kapitole financování se nalézají možnosti financování obnovy památek. Jsou zde podrobně vylíčeny možné dotace a fondy, které vlastníci mohou využít. V této kapitole se také nachází různé programy a dotace, které vypisují ministerstva, především ministerstvo

kultury. Také jsou zde uvedeny evropské fondy. Kapitola rovněž stručně líčí postup podání žádosti o dotaci.

V diplomové práci je taktéž popsán termín kulturní památka, a kdy se památka zapisuje do Ústředního seznamu památek.

V průběhu terénního výzkumu bylo nalezeno mnoho kostelů v havarijním stavu především na Rakovnicku. Nejdříve proběhla fotodokumentace a následně podrobné studium literatury. Snahou bylo zmapovat kostely především v havarijním stavu, následně je stručně popsat z historického a současného hlediska a poté proběhla konzultace s Národním památkovým ústavem o jejich budoucnosti a možném financování oprav. Všechny kostely, které byly použity pro výzkum, se pro velký rozsah nachází v Příloze I.

Vytipované kostely v jednotlivých oblastech jsou uvedeny v tabulkách. V tabulce 3 jsou zobrazeny farnosti, pod které kostely spadají a následně obec, ve které se nachází. V této tabulce je ke každému kostelu uvedena známka, která byla subjektivně hodnocena. Poté je v tabulce popsán průměr známek celé farnosti. Grafy za tabulkami znázorňují porovnání stavů těchto památek a dále farností a regionů. Další graf zobrazuje procentuální možné využití fondů pro všechny uvedené kostely a poslední graf porovnává stav kostelů dle velikosti obce.

Z výzkumu bylo zjištěno, že se vlastníci (především církev) o památky příliš dobře nestarají. Příčinou je nedostatek financí, protože opravy kostelů jsou velice nákladné. Více než 60% kostelů není v dobrém stavu. Výzkum také prokázal, že kostely v Sudetech jsou v mnohem horších stavech. Důvodem je především výměna obyvatel, která velmi poznamenala tyto oblasti. Farnosti nacházející se na Rakovnicku, Lounsku a Karlovarsku mají kostely v nejhorších stavech. Kostely ve velkých obcích, kde je více věřících, jsou v lepším stavu, než v malých vesničkách, kde je velice málo věřících.

Diplomová práce splnila stanovený cíl. Majitelé se o památky příliš dobře nestarají. Prvním krokem pro záchranu kostelů by mohla být změna vlastníka – z církve na obec. Obce mají většinou o kostely velký zájem, ale nyní na nich nemohou provádět opravy. Obce by posléze kostely mohly využívat pro jiné účely – koncerty, výstavy, muzea, divadla, galerie či svatební sítě. Je tedy nutností apelovat na církev, která si kostely chce ponechat, aby kostely v nejhorším stavu prodala nebo věnovala obcím či soukromníkům, kteří tyto památky mohou skutečně zachránit.

Seznam použitých zdrojů

- [1] BALÍK, Michal, Petra CUŘÍNOVÁ a kol. Církevní stavby: stavební kniha 2012. 1. vyd. Praha: ČKAIT, 2012, 162 s. ISBN 978-80-87438-24-4.
- [2] BEDNAŘÍK, Tomáš. Historické památky Rakovnicka. 1. vyd. Rakovník: Raport, 1997, 178 s. ISBN 80-902-1902-0.
- [3] CECHNER, Antonín. Soupis památek uměleckých a historických v politickém okrese Rakovnickém, Praha, 1913, 329 str.
- [4] HOLEČEK, Josef, Václav GIRSA a Martin ZÍDEK]. Projektování obnovy stavebních památek. 1. vyd. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2008, 114 s. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). ISBN 978-80-87104-34-7.
- [5] KAIGL, [přípr. Jan, Kateřina PECHOVÁ a Martin ZÍDEK]. Příručka vlastníka kulturní památky. 2. (upravené) vyd. Praha: Naklad. Jalna, 2002. ISBN 80-863-1019-1.
- [6] KOUTEK, Tomáš. Zapomenuté české kostely: po stopách umírající krásy. Vyd. 1. Praha: Brána, 2011, 219 s. ISBN 978-80-7243-553-1.
- [7] MECOVÁ, Šárka. Bakalářská práce. Drobná církevní architektura na Křivoklátsku a okolí. Praha. 2013. 144s.
- [8] RENNER, Jan. Popis okresu rakovnického. Rakovník. 1902. 388 s.
- [9] TOMÍŠKOVÁ, Marie, ROZEHNALOVÁ, Eva. Církevní stavby, Brno, 1995, 167s.
- [10] POCHE, Emanuel. Umělecké památky Čech 1, Praha, 1977, 644 str.
- [11] VALENČÍK, Michal. Ohrožené památky: (kostely, kaple a kapličky v České republice). Vyd. 1. Praha: Baset, 2006, 293 s. ISBN 80-734-0082-0.
- [12] WIRTH, Zdeněk. Umělecké památky Čech. Praha. 1957. Nakl. Československé akademie věd., 939 s.
- [13] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ). [Online]. Charakteristika okresu Rakovník. 2014. [2014-10-31]. Český statistický úřad. Dostupné z www: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_rakovnik
- [14] MINISTERSTVO KULTURY a). [Online]. Obecně o možnostech financování církví a náboženských společností. 2007. [2015-03-07]. Ministerstvo kultury. Dostupné z www: <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/financovani-cirkvi/obecne-o-moznostech-financovani-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-1046/>